

WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE ekonomia społeczna W WYMIARZE LOKALNYM

Ekonomia społeczna w praktyce to działalność podmiotów ekonomii społecznej (PES). Niniejsza mapa jest próbą pokazania ich różnorodności funkcji i form prawnych. Poniżej przedstawiamy podział kompetencji PES, stanowiących swoisty dowód na istnienie ekonomii społecznej. Trzeba jednak podkreślić, że ze względu na ciągle jeszcze małą skalę rozwoju ekonomii społecznej w Polsce, wiele z opisanych tu obszarów dopiero czeka na rozwinięcie, a wybrane przez nas przykłady PES nie wyczerpują kondycji ekonomii społecznej w regionie.

Funkcje podmiotów ekonomii społecznej:

A INTEGRACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA

Celem jest tu podniesienie szans na rynku pracy albo faktyczne zatrudnianie osób w jakiś sposób wykluczonych. Przykładem tego typu działania może być fundacja wspierająca osoby z autyzmem. Tworząc dla swoich podopiecznych miejsca pracy przyczynia się do integracji społecznej tych osób i pomaga im uczestniczyć w życiu społeczeństwa. Innym przykładem integracji społeczno-zawodowej jest działalność zakładów aktywności zawodowej czy centrów integracji społecznej.

B DOSTARCZANIE USŁUG UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Usługi publiczne świadczone przez przedsiębiorstwa społeczne mogą mieć bardzo różny charakter, ale przynajmniej dwie ich grupy (usługi społeczne oraz usługi techniczne) są szczególnie ważne dla przedsiębiorczości społecznej:

a) Usługi społeczne – należą do nich np.: usługi edukacyjne, takie jak prowadzenie przedszkola czy szkoły, ale także różne formy kształcenia ustawicznego oraz edukacji nieformalnej. Przedsiębiorstwa społeczne mają też duży potencjał do działań w obszarze usług socjalnych – są to zarówno te usługi, które nie stanowią konkurencji dla rynku (np. schroniska dla bezdomnych), ale i te, w których konkurencja taka się pojawia (zarówno w zabieganiu o środki publiczne jak i środki samych konsumentów), np. usługi opiekuńcze świadczone w domu oraz prowadzenie różnego rodzaju instytucji opiekuńczych. Pokrewne temu są działania w szeroko rozumianym obszarze służby zdrowia. Mowa tu przede wszystkim o personelu pomocniczym, który byłby w stanie odciążać wykwalifikowany personel medyczny.

b) Usługi techniczne mogą dotyczyć np. utrzymywania zieleni miejskiej i innych prac porządkowych związanych z mieniem publicznym. Pokrewne temu są usługi związane ze zbieraniem odpadów, ich segregacją i utylizacją.

C USŁUGI O CHARAKTERZE WZAJEMNYM

Są to przedsięwzięcia działające w obszarze rynku i konkurencyjne właśnie ze względu na swój wzajemnościowy charakter, gdzie zysk z działalności przeznaczany jest na obniżenie kosztów transakcyjnych. Dzięki temu może z nich korzystać więcej osób. Przykładem są ubezpieczenia wzajemne (towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych), usługi zdrowotno-opiekuńcze, spółdzielnie telefoniczne itp. Są to też alternatywne mechanizmy wymiany, np. tzw. banki czasu (czyli wzajemne dzielenie się kompetencjami i usługami w ramach grupy osób zrzeszonych w banku) albo systemy barterowe.

D USŁUGI NA OTWARTYM RYNKU

Wśród tego rodzaju usług w szczególności wymienić trzeba: usługi budowlano-remontowe, turystyczne, hotelarskie, gastronomiczne (np. catering), informatyczne, a także usługi w zakresie sprzątanii czy ochrony mienia oraz różne formy telepracy. Są to zarówno usługi adresowane do otwartego rynku (jak np. tradycyjne spółdzielnie), ale także działania przedsiębiorstw (w szczególności spółdzielni socjalnych), które w ramach świadczonych usług dają jednocześnie pracę „trudnozatrudnialnym” grupom osób.

E ROZWÓJ WSPÓLNOT LOKALNYCH

Ilustracją tego typu kompetencji są wszelkie działania w wymiarze lokalnym, które za cel wyznaczają sobie poprawę warunków życia, np. walka z biedą, zmniejszenie bezrobocia, często poprzez wykorzystanie/wzmocnienie lokalnego potencjału.

F DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA I PRODUKCYJNA

Może dotyczyć zarówno dóbr wytwarzanych przez same przedsiębiorstwa społeczne, jak i pośrednictwa w sprzedaży dóbr wytworzonych przez innych, (np. towarów w ramach tzw. sprawiedliwego handlu) lub też towarów uzyskanych z różnego rodzaju darowizn krajowych lub zagranicznych, z których dochód przeznaczany jest na cele społeczne. Przedsiębiorstwa społeczne mogą też podejmować działalność produkcyjną. Teoretycznie może to dotyczyć każdej dziedziny (patrz: działania tradycyjnych spółdzielni produkcyjnych, rzemieślniczych, rolniczych itd.), ale szczególne miejsce zajmują tu przedsiębiorstwa zatrudniające osoby mające kłopoty z samodzielnym odnalezieniem się na rynku pracy. W tym przypadku chodzi szczególnie o te rodzaje produkcji „pracochłonnej” i niekoniecznie technologicznie zaawansowanej, np. produkcja mebli, szycie i naprawa odzieży, produkcja różnych form rękodzieła (w szczególności artystycznego). Szczególną grupę stanowi także produkcja żywności – zwłaszcza żywności specyficznej, a zatem albo produktów regionalnych albo produkcji żywności ekologicznej, organicznej.

Ponieważ **pojęcie ekonomii społecznej** jest bardzo szerokie, warto opisać ją poprzez instytucje stanowiące „rdzeń” tego środowiska – tzw. **przedsiębiorstwa społeczne**. Najbardziej popularną i często stosowaną definicją jest ta, sformułowana przez pracowników europejskiej sieci badawczej EMES (*European Research Network*). Według niej za przedsiębiorstwo społeczne uznaje się działalność o celach głównie społecznych, której zyski w założeniu są reinwestowane w te cele lub we wspólnotę, a nie zwiększanie dochodu udziałowców czy też właścicieli. EMES określa kryteria społeczne i ekonomiczne, którymi powinny charakteryzować się inicjatywy wpisujące się w ekonomię społeczną.

KRYTERIA EKONOMICZNE:

- prowadzenie działalności w sposób względnie ciągły, regularny w oparciu o instrumenty ekonomiczne;
- niezależność, suwerenność instytucji w stosunku do instytucji publicznych;
- ponoszenie ryzyka ekonomicznego;
- istnienie choćby nielicznego płatnego personelu.

KRYTERIA SPOŁECZNE:

- wyraźna orientacja na społecznie użyteczny cel przedsięwzięcia;
- oddolny, obywatelski charakter inicjatywy;
- specyficzny, możliwie demokratyczny system zarządzania;
- możliwie wspólnotowy charakter działania;
- ograniczona dystrybucja zysków.

Ten zestaw kryteriów jest definicją idealnego przedsiębiorstwa społecznego. Od przedsięwzięć zaliczanych do tego sektora nie wymaga się zatem spełnienia wszystkich kryteriów, lecz większości z nich. Poniżej przedstawiamy definicje form prawnych podmiotów ekonomii społecznej, w ramach których funkcjonują przedsiębiorstwa społeczne.

ORGANIZACJA POZARZĄDOWA

Nie jest jednostką sektora finansów publicznych (w rozumieniu przepisów o finansach publicznych) i nie działa w celu osiągnięcia zysku. To osoba prawna lub jednostka nieposiadająca osobowości prawnej, utworzona na podstawie ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia. Organizacje pozarządowe mogą prowadzić działalność ekonomiczną m.in. w formie działalności gospodarczej, w formie działalności odpłatnej pożytku publicznego, zakładając spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielnię socjalną, prowadząc zakład aktywności zawodowej, centrum integracji społecznej.

Fundacje i stowarzyszenia mogą prowadzić wyodrębnioną działalność gospodarczą. Może być to działalność handlowa, usługowa czy też produkcyjna. Prowadzenie działalności gospodarczej przez te podmioty powinno służyć przede wszystkim realizacji ich celów statutowych. Podobnie zysk z działalności gospodarczej powinien służyć działalności statutowej i nie może być dzielony między pracowników, członków czy też fundatorów. Fundacje i stowarzyszenia mogą także prowadzić quasi działalność ekonomiczną w formie działalności odpłatnej pożytku publicznego. W tym przypadku organizacja pozarządowa pobiera za swoją działalność w sferze zadań publicznych wynagrodzenie, którego wysokość nie może przewyższać kosztów prowadzenia tej działalności, czyli nie może przynosić zysków. Działalnością odpłatną jest także sprzedaż towarów bądź usług wytwarzanych lub świadczonych przez osoby korzystające z działalności organizacji, w tym w zakresie rehabilitacji oraz przystosowania do pracy zawodowej osób niepełnosprawnych.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Sp z o.o.)

Jest to spółka kapitałowa. Zgodnie z Kodeksem spółek handlowych można założyć spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i spółkę akcyjną, nie tylko w celach zarobkowych, ale także w celach niezarobkowych. Spółki mogą być zakładane przez osoby fizyczne oraz osoby prawne, np. przez fundacje, stowarzyszenia. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, całość dochodu przeznaczają na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy, czy też pracowników, mogą prowadzić działalność pożytku publicznego oraz ubiegać się o przyznanie statusu organizacji pożytku publicznego.

Zakład aktywności zawodowej (ZAZ)

Podmiot, w którym co najmniej 70% zatrudnionych to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub wskazane grupy osób ze stopniem umiarkowanym. Zakład aktywności zapewnia zatrudnionym osobom niepełnosprawnym specjalistyczną opiekę medyczną oraz usługi rehabilitacyjne. Obok aktywizacji zawodowej jego celem jest przygotowanie do życia w otwartym środowisku. ZAZ-y mogą być tworzone przez organizacje pozarządowe, samorządy gminne i powiatowe, nie są samodzielnymi formami prawnymi, a jedynie organizacyjnie i finansowo wydzielonymi jednostkami, które uzyskują status zakładu aktywności zawodowej.

Centrum integracji społecznej (CIS)

Instytucja realizująca integrację społeczną i zawodową osób wykluczonych społecznie, które znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestniczenie w życiu społecznym, zawodowym i rodzinnym. Uczestnikami zajęć w CIS mogą być: osoby bezdomne, uzależnione od alkoholu lub narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotne, opuszczające zakłady karne, uchodźcy, osoby niepełnosprawne. CIS-y mogą być tworzone przez wójtów, burmistrzów, prezydentów miast oraz organizacje pozarządowe.

Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW)

Towarzystwo ubezpieczeniowe, ubezpieczające swoich członków na zasadzie wzajemności. TUW zyski z działalności przeznacza na obniżenie kosztów ubezpieczenia swoich członków w zamian za składki pokrywające jedynie wypłacone świadczenia oraz koszty działalności. Zawiązana w ramach TUW grupa ubezpieczających połączona jest wspólnotą interesów jej członków.

Spółdzielnia pracy

Przedsiębiorstwo prowadzące działalność w oparciu o osobistą pracę członków. Praca członków spółdzielni jest niezbędna dla realizacji celu gospodarczego każdej spółdzielni pracy, dlatego też spółdzielnia i wszyscy jej członkowie mają obowiązek nawiązywania stosunku pracy, i pozostawania w nim.

Spółdzielnia socjalna

Szczególny rodzaj spółdzielni pracy. Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej jej członków, w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Podmiot ten może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych. Spółdzielnię socjalną mogą założyć: osoby bezrobotne, bezdomne, uzależnione od alkoholu, narkotyków, chore psychicznie, zwalniane z zakładów karnych, uchodźcy. Założycielami spółdzielni socjalnej mogą być także organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego.

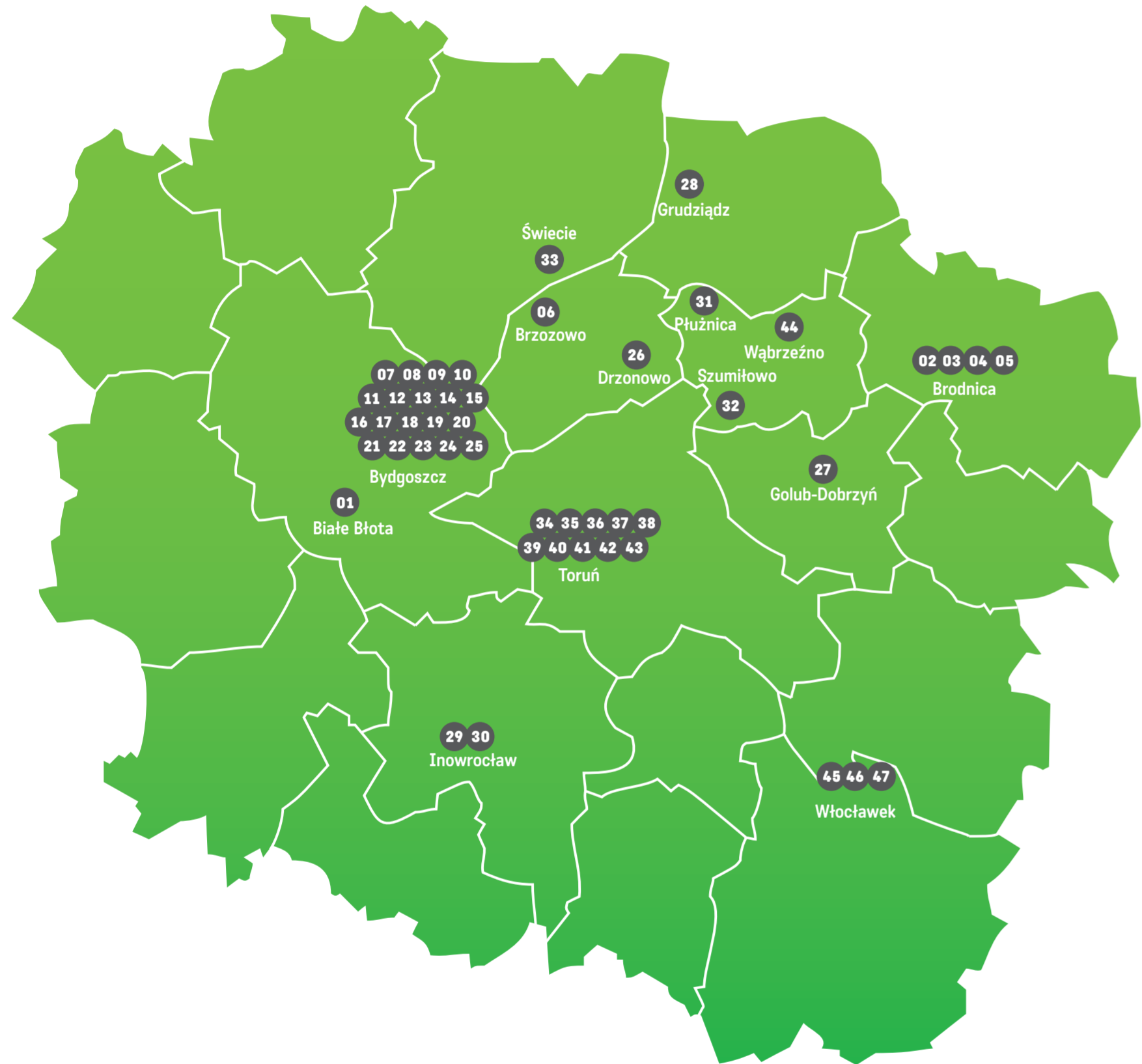
Spółdzielnia inwalidów

Szczególny rodzaj spółdzielni pracy, której przedmiotem działalności jest zawodowa i społeczna rehabilitacja inwalidów przez pracę w prowadzonym wspólnie przedsiębiorstwie.

ekonomia społeczna w wymiarze LOKALNYM

FISE>

ekonomia społeczna (eS)

FUNKCJE PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ:

- A** INTEGRACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA
- B** DOSTARCZANIE USŁUG UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ
- C** USŁUGI O CHARAKTERZE WZAJEMNYM
- D** USŁUGI NA OTWARTYM RYNKU
- E** ROZWÓJ WSPÓLNOT LOKALNYCH
- F** DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA I PRODUKCYJNA

BIAŁE BŁOTA

01 Zakład Aktywności Zawodowej „Ośrodek Sportu i Rehabilitacji” przy Gminie Białe Błota
ul. Centralna 27A | 86-005 Białe Błota
T/F: 52 349 47 44
e-mail: zaz@gops.win.pl | www.gops.win.pl
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: **turystyka i sport** (organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych), **usługi porządkowe i recykling, reklama i poligrafia, odzież i tekstylia** (usługi krawieckie)
A B D F

BRONNICA

02 Brodnickie Centrum Caritas Diecezji Toruńskiej im. Biskupa Jana Chrapka
ul. Gajdy 3 | 87-300 Brodnica
T: 56 495 02 81 | F: 56 495 02 81 wew. 10
e-mail: caritas.brodnica@diecezja.torun.pl
www.caritasbrodnica.diecezja.torun.pl
rodzaj podmiotu: kościelna osoba prawna
oferta: **gastroonomia i produkcja żywności** (usługi cateringowe), **szkolenia i konferencje** (wynajem sal)
D

03 Bractwo Rycerskie Zamku Brodnickiego

ul. Łyskowskiego 2/35 | 87-300 Brodnica
T: 56 493 39 75, 600 757 090
e-mail: bractwobrodnica@wp.pl | www.bractwobrodnica.cba.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **dzieci i młodzież, kultura i rozrywka** (edukacja historyczna, organizacja warsztatów, pokazy walk rycerskich)
D E

04 Zakład Aktywności Zawodowej przy Starostwie Powiatowym w Brodnicy

ul. Kamionka 24 | 87-300 Brodnica
T/F: 56 498 20 05
e-mail: hotel.centrum@wp.pl | www.hotelicentrum.pl
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: **turystyka i sport** (hotel), **gastroonomia i produkcja żywności, szkolenia i konferencje** (wynajem sal)
A D

05 Spółdzielnia Inwalidów „Jedność”

ul. Przykop 53 | 87-300 Brodnica
T: 56 495 48 00 | F: 56 498 28 68
e-mail: jednosc@adf.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia inwalidów
oferta: **odzież i tekstylia** (tapicerowane, szyćce odzieży roboczej)
A D F

BRZOSZOWO

06 Spółdzielnia Socjalna „Od Nowa”

Brzoszowo 96 | 86-200 Chełmno
T/F: 56 686 36 04
e-mail: odnowa@odnowa.zis.com.pl | www.odnowa.zis.com.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: **dom, budowa, remonty, usługi porządkowe i recykling, usługi opiekuńcze, odzież i tekstylia** (produkcja ekologicznych wyrobów tekstylnych)
A B D F

BYDGOSZCZ

07 Spółdzielnia Socjalna elles

ul. Grunwaldzka 183 | 85-429 Bydgoszcz
T/F: 788 027 871, 506 151 206
e-mail: karolakepka@o2.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: **zdrowie i uroda** (prowadzenie salonu kosmetycznego), **szkolenia i konferencje** (szkolenia z zakresu stylizacji i wizażu)
A D

08 Spółdzielnia Socjalna „Kreatywni”

ul. Gdańska 42 | 85-006 Bydgoszcz
T: 52 582 64 09, 515 108 415
e-mail: biuro@kreatywni.com.pl | www.kreatywni.com.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: **usługi opiekuńcze** (opieka nad dziećmi), **dzieci i młodzież** (prowadzenie klubu dla dzieci w wieku przedszkolnym), **reklama i poligrafia** (komputerowe składanie tekstu), **gastroonomia i produkcja żywności** (catering), **usługi porządkowe i recykling** (sprzątanie mieszkań i biur)
A B D

09 Chorągiew Kujawsko-Pomorska Związku Harcerstwa Polskiego

ul. Dworcowa 56 | 85-010 Bydgoszcz
T: 52 322 20 68 | F: 52 322 20 69
e-mail: sekretariat@kp.zhp.pl | www.kp.zhp.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **dzieci i młodzież** (m.in. obozy żeglarskie i zielone szkoły)
B D

10 Stowarzyszenie Juwenkracja

ul. Bogusławskiego 17 | 85-174 Bydgoszcz
T: 508 376 457
e-mail: biuro@juwenkracja.pl | www.juwenkracja.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **dzieci i młodzież, kultura i rozrywka** (prowadzenie kursów i warsztatów fotograficznych)
D

11 Fundacja „Wiatrak”

ul. Bołtučia 5 | 85-791 Bydgoszcz
T: 52 323 48 10 | F: 52 323 48 11
e-mail: sekretariat@wiatrak.org.pl | www.wiatrak.org.pl
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: **dzieci i młodzież** (prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, organizacja warsztatów tematycznych, imprez kulturalnych i koncertów)
A D

12 Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia przy Urzędzie Miasta Bydgoszczy

ul. Smoleńska 43 | 85-871 Bydgoszcz
T/F: 52 348 61 74
e-mail: cis@cis.bydgoszcz.pl | www.cis.bydgoszcz.pl
rodzaj podmiotu: centrum integracji społecznej
oferta: **szkolenia i konferencje** (szkolenia zawodowe), **sport i motoryzacja** (prowadzenie radiotaxi dla niepełnosprawnych), **ochrona** (prowadzenie parkingów)
A D

13 Fundacja Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego

ul. Chodkiewicza 30 | 85-667 Bydgoszcz
T: 792 791 061
e-mail: fundacja@ukw.edu.pl | www.fundacja.ukw.edu.pl
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: **szkolenia i konferencje** (z zakresu administrowania siecią, e-learningu)
D

14 Bydgoski Zakład Doskonalenia Zawodowego

ul. Fordońska 120 | 85-739 Bydgoszcz
T: 52 345 36 73 | F: 52 345 36 73 wew. 46
e-mail: biuro@bzdz.pl | www.bzdz.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **szkolenia i konferencje** (prowadzenie szkół dla dorosłych, organizacja kursów zawodowych)
B D

15 Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego „Partner”

pl. Weyssenhoffa 11 | 85-072 Bydgoszcz
T/F: 52 322 39 19
e-mail: partner@srr-partner.pl | www.srr-partner.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **usługi eksperckie** (opracowanie strategii rozwoju i ekspertyzy, prowadzenie badań socjologicznych)
D E

16 Polskie Towarzystwo Ekonomiczne w Bydgoszczy

ul. Długa 34 | 85-034 Bydgoszcz
T: 52 322 65 52 | F: 52 322 65 52 wew. 32
e-mail: sekretariat@pte.bydgoszcz.pl | www.pte.bydgoszcz.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **szkolenia i konferencje** (szkolenia z zakresu ekonomii, wynajem sal wykładowych i sprzętu szkoleniowego), **finanse i ubezpieczenia** (prowadzenie funduszu pożyczkowego na rozwój przedsiębiorczości)
D

17 Fundacja im. Ferdynanda Magellana

ul. Opławiec 166 | 85-483 Bydgoszcz
T: 604 347 779
e-mail: biuro@fmagellan.pl | www.fmagellan.pl
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: **kultura i rozrywka** (organizowanie koncertów, festiwał, produkcja filmowa)
D F

18 Bydgoskie Towarzystwo Żuźlowe „Polonia”

ul. Sportowa 2 | 85-091 Bydgoszcz
T/F: 52 583 00 30
e-mail: speedway@btzpolonia.pl | www.polonia.bydgoszcz.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **dzieci i młodzież, szkolenia i konferencje** (szkolenia z zakresu sportu żuźlowego)
D

19 Stowarzyszenie na rzecz Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu Osób z Zaburzeniami Psychicznymi MOST

ul. Kurpińskiego 19 | 85-096 Bydgoszcz
T: 52 585 40 39
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **szkolenia i konferencje** (szkolenia i konferencje dla specjalistów z obszaru medycyny i pomocy społecznej)
D

20 Stowarzyszenie Ochrony Naturalnego Dziedzictwa Materialnego

ul. Hetmańska 38 | 85-039 Bydgoszcz
T/F: 52 322 67 70
e-mail: rom-dom@bgd.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **usługi eksperckie** (organizacja sympozjów, wydawanie publikacji dotyczących rewitalizacji zabytków)
D F

21 Stowarzyszenie Dom Europejski

ul. Dworcowa 81B | 85-009 Bydgoszcz
T/F: 52 322 69 13
e-mail: naszdomoeuropejski@wp.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **usługi eksperckie** (wydawanie czasopisma „Nasz Dom Europejski”)
D

22 Zakład Aktywności Zawodowej przy Urzędzie Miasta Bydgoszczy

ul. Ludwikowo 3 | 85-502 Bydgoszcz
T: 52 685 98 98 | F: 52 685 98 95
e-mail: zazniepe@wp.pl | www.zazdrukbydgoszcz.eu
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: **reklama i poligrafia**
D

23 Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Biuro Regionalne Bydgoszcz

ul. Gdańska 47 | 85-005 Bydgoszcz
T: 52 340 17 55
e-mail: biuro14@tuw.pl | www.tuw.pl
rodzaj podmiotu: towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych
oferta: **finanse i ubezpieczenia** (ubezpieczenia)
C

24 Farmaceutyczna Spółdzielnia Pracy „FILOFARM”

ul. Puławska 39 | 85-619 Bydgoszcz
T: 52 342 57 68 | F: 52 342 49 81
e-mail: sekretariat@filofarm.pl | www.filofarm.com.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia pracy
oferta: **zdrowie i uroda** (produkcja leków, kosmetyków i wyrobów farmaceutycznych)
A D F

25 Fundacja Kreatywnej Edukacji

ul. ks. A. Kordeckiego 16/1 | 85-225 Bydgoszcz
T: 52 345 81 76, 602 466 347
e-mail: info@fundacja kreatywnejedukacji.org
www.fundacja kreatywnejedukacji.org
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: **dzieci i młodzież, usługi opiekuńcze** (prowadzenie przedszkola)
B D

DRZONOWO

26 Zakład Aktywności Zawodowej przy Urzędzie Gminy Lisewo

Drzonowo 42 | 86-230 Lisewo
T/F: 56 675 89 28
e-mail: zaz-drzonowo@wp.pl | www.zaz-drzonowo.webpark.pl
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: **dom, budowa, remonty** (usługi stolarskie), **usługi rękodzielnicze** (ozdoby i kartki świąteczne), **usługi porządkowe i recykling, inne** (produkcja kartonu)
A B D F

GOLUB-DOBRZYŃ

27 Spółdzielnia Socjalna „Signum”

ul. Kilińskiego 10 | 87-400 Golub-Dobrzyń
T/F 56 474 07 57
e-mail: signum2010@o2.pl | www.signum.zis.com.pl
oferta: **dzieci i młodzież, usługi opiekuńcze** (punkt przedszkolny), **usługi porządkowe i recykling** (sprzątanie mieszkań i biur)
A B D

GRUDZIĄDZ

28 Grudziądzkie Centrum Caritas im. Błogosławionej Juty

ul. Klasztorna 6 | 86-300 Grudziądz
T/F: 56 642 94 44
e-mail: grudziadz@caritas.pl | www.grudziadz.caritas.pl
rodzaj podmiotu: kościelna osoba prawna
oferta: **gastroonomia i produkcja żywności** (catering), **szkolenia i konferencje** (szkolenia dla osób bezrobotnych z zakresu kosmetologii, opieki nad osobami starszymi i chorymi, prowadzenie kursów językowych)
A D

INOWROCŁAW

29 Usługowo-Handlowa Spółdzielnia Socjalna „INES”

ul. Świętego Mikołaja 25 | 88-100 Inowrocław
T: 608 709 807
e-mail: biuro.ines@interia.eu
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: **dom, budowa, remonty** (usługi stolarskie)
A D F

30 Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy „Flandria”

ul. Andrzejka 8 | 88-100 Inowrocław
T/F: 52 357 47 95
e-mail: sekretariat@flandria.pl | www.flandria.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **zdrowie i uroda** (usługi medyczne, opieka pielęgnarska, prowadzenie aptek, prowadzenie sklepów oraz wypożyczalni ze sprzętem medycznym i rehabilitacyjnym)
B C D

PLUŻNICA

31 Stowarzyszenie Centrum Technologii Informacyjnych e-Misja

Pluźnica 64, | 87-214, Pluźnica
T/F: 56 688 74 52
e-mail: biuro@e-misja.org.pl | www.e-misja.org.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **komputery i informatyka** (serwis komputerów, tworzenie stron www), **szkolenia i konferencje** (szkolenia z zakresu informatyki)
D F

SZUMIŁOWO

32 Centrum Integracji Społecznej w Szumiłowie przy Stowarzyszeniu Wspierania Aktywności Lokalnej w Mieście i Gminie Radzyń Chełmiński

Szumiłowo 13 | 87-220 Radzyń Chełmiński
T/F: 56 688 30 17
e-mail: cis_szum@wp.pl
rodzaj podmiotu: centrum integracji społecznej
oferta: **szkolenia i konferencje** (szkolenia zawodowe)
A

ŚWIECIE

33 Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Lidia”

ul. św. Wincentego 1 | 86-100 Świecie
T: 509 511 310 | F: 52 331 66 48
e-mail: sob@autograf.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: **usługi porządkowe i recykling**
A B D

TORUŃ

34 Caritas Diecezji Toruńskiej

ul. Szosa Bydgoska 1 | 87-100 Toruń
T: 56 674 44 01, 56 674 44 03 | F: 56 674 44 02
e-mail: torun@caritas.pl | www.torun.caritas.pl
rodzaj podmiotu: kościelna osoba prawna
oferta: **usługi opiekuńcze** (opieka pielęgniariek środowiskowych)
B

35 Szkoła Leśna na Barbarce przy Toruńskim Stowarzyszeniu Ekologicznym „Tilia”

ul. Przysiecka 13 | 87-100 Toruń
T/F: 56 657 60 85
e-mail: biuro@szkola-lesna.torun.pl | www.szkoła-lesna.torun.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **dzieci i młodzież** (usługi edukacyjne, organizacja imprez plenerowych), **szkolenia i konferencje** (wynajem sal), **turystyka i sport** (nolegi)
B D

36 Stowarzyszenie Teatr Piosenki

ul. Odrodzenia 7/15 | 87-100 Toruń
T: 606 986 862, 513 984 604,
e-mail: teatrstp@wp.pl | www.teatrstp.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **dzieci i młodzież** (usługi edukacyjne, realizacja przedstawień teatralnych)
D

37 Fundacja Ducha na rzecz Rehabilitacji Naturalnej Ludzi Niepełnosprawnych

ul. Szosa Bydgoska 15 | 87-102 Toruń
T: 56 654 95 83 | T/F: 56 622 69 79
e-mail: fundacja.ducha@wp.pl | www.fundacjaducha.pl
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: **zdrowie i uroda** (organizacja obozów rehabilitacyjnych)
A D

38 Stowarzyszenie na rzecz Opieki Długoterminowej i Pomocy Społecznej „Dom Pod Słońcem”

ul. Żółkiewskiego 20/26 | 87-100 Toruń
T/F: 56 612 35 83
e-mail: stowarzyszenie@dompodsloncem.org.pl
www.dompodsloncem.org.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **usługi opiekuńcze, szkolenia i konferencje** (szkolenia z zakresu opieki medycznej), **usługi eksperckie** (działalność wydawnicza)
B D

39 Fundacja Orion

ul. Mostowa 38/40 | 87-100 Toruń
T: 56 658 15 48 | F: 56 682 80 84
e-mail: fundacja@orion.net.pl
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: **dom, budowa, remonty** (remonty zabytków)
D

40 Fundacja Stablio

ul. Fosa Staromiejska 30/6 | 87-100 Toruń
T: 56 644 90 63 | F: 56 682 80 84
e-mail: biuro@stablio.org.pl | www.stablio.org.pl
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: **szkolenia i konferencje** (prowadzenie szkoleń z zakresu prawa, fundraisingu), **reklama i poligrafia** (usługi graficzne)
D F

41 Centrum Integracji Społecznej CISTOR przy Stowarzyszeniu Partnerstwo Społeczne w Toruniu

ul. Stokrotkowa 22 | 87-100 Toruń
T/F: 56 654 92 79
e-mail: cistor@cistor.pl | www.cistor.pl
rodzaj podmiotu: centrum integracji społecznej
oferta: **dom, budowa, remonty, usługi porządkowe i recykling, gastroonomia i produkcja żywności, usługi opiekuńcze**
A B D

42 Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Biuro Regionalne Toruń

ul. Kościuszki 41/47 | 87-100 Toruń
T: 56 652 27 75 | F: 56 652 27 80
e-mail: biuro60@tuw.pl | www.tuw.pl
rodzaj podmiotu: towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych
oferta: **finanse i ubezpieczenia** (ubezpieczenia)
C

43 Handlowo-Wytwórcza Spółdzielnia Pracy „Złomeks”

ul. Dwernickiego 17 | 87-100 Toruń
T/F: 56 655 33 91
e-mail: zlomeks@comkon.win.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia pracy
oferta: **usługi porządkowe i recykling** (skup i sprzedaż surowców wtórnych)
A D

WĄBRZEŻNO

44 Kregielnia „Mango” – Zakład Aktywności Zawodowej przy Wąbrzeskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski

ul. Sportowa 10 | 87-200 Wąbrzeźno
T/F: 56 471 97 98
e-mail: zaz_wabrzezno@op.pl | www.ciazon.republika.pl
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: **kultura i rozrywka, turystyka i sport** (prowadzenie kregielni)
A D

WŁOCŁAWEK

45 Polski Czerwony Krzyż, Zarząd Rejonowy we Włocławku

ul. Zduniska 14 | 87-800 Włocławek
T: 54 231 46 56 | F: 54 231 46 65
e-mail: pck@pocza.onet.pl | www.pckwloclawek.org.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **usługi opiekuńcze, dzieci i młodzież** (organizacja wypożyczni dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych)
A B D

46 Fundacja „Samotna Mama”

ul. Okrężna 21 | 87-800 Włocławek
T/F: 54 231 43 19
e-mail: fundacja.samotna.mama@wp.pl
www.fundacjasamotnamama.org
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: **gastroonomia i produkcja żywności, turystyka i sport** (prowadzenie kortów tenisowych, noclegi)
A D

47 Odzieżowo-Metalowa Spółdzielnia Inwalidów

ul. Toruńska 108 | 87-800 Włocławek
T: 54 236 42 29 | F: 54 236 48 37
e-mail: oms@neostrada.pl | www.oms.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia inwalidów
oferta: **odzież i tekstylia** (szycie konfekcji ciężkiej damskiej, inne (produkcja zamknięć patentowych - zamki drzwiowe, kłódki, wkładki)
A D F